

TABLOUL LINGVO-CULTURAL AL EMOȚIILOR EXPRIMATE DE ENGLEZI LA FUNERALII

Viorica LIFARI

Deseori, vorbind despre categoria afectivității ca fenomen social, antropologii și psihologii fac o clasificare clară a tuturor proceselor afective și arată legătura procesului cognitiv cu declanșarea emoției sau a sentimentului. În cazul savantului A.Cosmovici, observăm scenariul unei înmormântări din Europa, la care nu se exprimă emoțiile, și, pe de altă parte, angajarea bocitoarelor la funeraliile moldovenești [1, p.235]. Neexprimarea deschisă a emoțiilor la înmormântările din Europa o găsim comentată și în monografia profesorului rus T.Larina despre categoria de politețe. Distinsa savantă

scrie că în 1998, aflându-se la Londra, a fost martorul situației în care ghidul unei excursii prin oraș le povestea turiștilor despre funeraliile prințesei Diana și cu o deosebită mândrie accentua faptul că copiii prințesei nu au plâns deloc, arătând că ei sunt cu adevărat englezi, ceea ce în cultura rusă ar fi fost considerat imposibil, considerând că oamenii aceștia au o inimă de piatră [2, p.100].

Aceste observații și comentarii ale savanților au contribuit la întreprinderea unui studiu dedicat tabloului lingvo-cultural al emoțiilor manifestate de englezi în timpul funeraliilor. În calitate de material factologic de studiu a servit filmul englez „The Queen” [3], ce descrie evenimentele și reacțiile atât ale membrilor familiei regale, cât și cele ale publicului sau ale poporului britanic față de decesul prințesei Diana în august 1997.

Stereotipic, britanicii sunt considerați un popor foarte rezervat și distant care, spre deosebire de americani, nu-și manifestă emoțiile în public, acest film însă arată că valorile general-umane devin prioritare în situații extreme, iar cele tradiționale rămân pe planul doi. Filmul începe cu alegerea lui T.Blair în calitate de prim-ministru al Marii Britanii și dialogul acestuia atât cu regina Elizaveta II, cât și cu publicul care o deplânge pe prințesa Diana în următoarele câteva zile după decesul ei.

Prima scenă care presupune o reacție emoțională din partea actorilor este cea în care familia regală este anunțată despre decesul prințesei. În acest moment regina Elizaveta II doar exclamă: (1) *Charles, isn't it awful?* Din acest enunț este clar că regina e *indiferentă* și exclamă această replică doar din politețe. Charles, fostul soț al Dianei, pe de altă parte, *este șocat*, acesta își manifestă emoțiile involuntar cu greu pronunțând fraza: (2) *No, no ...*, răspunsul fiind însoțit de mijloace nonverbale precum un *oftat adânc* și *gestul de a se apuca de cap și păr*, ceea ce se asociază cu exteriorizarea conceptului de *pierdere* și *durere* în limba universală a gesturilor.

Ulterior în dialogul său cu regina, observăm ochii lui Charles *plini de lacrimi*, ce exprimă conceptul de *durere* și *scârbă*. Fața reginei e *tristă*, dar maiestatea sa este preocupată de nepoți mai mult în acest moment, vrea să-i protejeze de televiziune și presă. Familia regală pleacă din palatul Buckingham, ceea ce înseamnă că steagul deasupra palatului lipsește.

Între timp britanicii se adună în jurul reședinței reginei și încearcă să exprime condoleanțe familiei regale, depunând flori, lumânări și bilețele cu gânduri de încurajare, iar regina mamă îi va numi mai târziu (3) *A band of hysterics with their candles that need help with their grief*, ceea ce înseamnă că exprimarea emoțiilor în public nu se aprobă în Marea Britanie.

Situația din țară devine mai tensionată. Presa și televiziunea sunt cele care toarnă ulei în foc, scriind (4) *We have nothing from the Royal Palace*. Lexemul *nothing* exprimând atitudinea *indiferentă* a membrilor din familia regală față de poporul care aștepta să fie susținut de regina sa. Între timp T.Blair face legătură cu regina și încearcă să o convingă să iasă în public cu un discurs. Regina este foarte reținută și calmă, susținând că funeraliile prințesei Diana vor fi organizate în mod privat și nu public. Regina dă dovadă de (5) *bunul simț (common sense)*, care în concepția englezilor înseamnă chibzuință și gândire trează, fără a fi însoțită de emoții.

Nefiind în stare să convingă regina să se adreseze publicului, T.Blair o face singur, enunțând foarte emotiv: (6) *In her life sadly touched by tragedy, she (Diana) touched the lives of so many others. ... she was the people's princess. She will remain in our hearts and in our memories forever*. Metafora *life sadly touched by tragedy*, epitetul *people's princess* și hiperbola din ultimul enunț indică admirația și respectul prim-ministrului față de persoana decedată și consolarea publicului.

Firea sensibilă a lui Charles și spiritul emotiv al poporului francez este redat prin mărturisirile acestuia vorbind despre reacția parizienilor la tragedia întâmplată prin mijloacele nonverbale atunci când cortegiul cu trupul neînsuflețit al Dianei trece pe alături: (7) *They stood up, as we drove past in cafes, restaurants, removed their hats, this was Paris, one of the busiest cities in the world, in Palace they would prefer to see that this is a private funeral*.

Însă consiliul responsabil de pregătirea pentru funeralii decide să organizeze o înmormântare publică. Aflând despre asta, regina e foarte indignată, dar are grijă de starea sa emoțională și doar pune întrebări scurte, care, de altfel, servesc în calitate de mijloace ce exprimă indignarea (8) *I see. Was there anything else?* (Fața ei are o expresie de nemulțumire.)

O altă scenă în care regina Elizaveta II dă dovadă de mare control al emoțiilor sale este în dialogul cu prim-ministrul, atunci când toată presa britanică comentează *indiferența* familiei regale față de *tristețea* și *scârba* poporului cauzată de decesul prințesei Diana. T.Blair sună regina și îi sugerează să vorbească cu poporul, reacția verbală și cea nonverbală a reginei apare contradictorie, gesturile îi trădează *anxietatea* și *starea de nervozitate*:

(9) T. Blair: ...*I've been taking the temperature among the people on the street and the mood is very delicate.*

The Queen: *So what do you suggest, Prime Minister?* (Regina vorbește calm, însă mișcările rapide ale mâinii cu care își șterge ochelarii indică altceva.)

T. Blair: *Flying the flag at half-mast above the Buckingham Palace and coming down to London the earliest opportunity would be a great comfort to people and will help them with their grief.*

The Queen: (Se enervează și ridică receptorul pe care l-a pus jos anterior) *there,...grief?* Și cu o tonalitate înaltă a vocii continuă: *Do you imagine I am going to drop everything and come to London before I attend to my grandchildren who have just lost their mother?* (apoi se calmează și aproape în șoaptă explică cine sunt englezii, fiind foarte încrezătoare) *I doubt if there is anyone who knows British people more than I do Mr Blair.* Regina spune că englezii fac totul în liniște și cu demnitate.

Emoțiile nu se manifestă în public în cultura britanică, dar asta nu se referă la emoțiile personale ale reginei ca ființă umană și regizorul o arată pe maiestratea sa ca o doamnă sensibilă atunci când ea vede cerbul pe deal și apoi află că a fost împușcat la vânătoare. Elizaveta II se duce să vadă cerbul ucis și, atingând cu mâna rana pe capul lui, exclamă: (10) *I hope he didn't suffer too much, exprimând regret și milă.*

Și în discursul ei final adresat poporului britanic cu ocazia tristă a decesului Diane, regina utilizează multe mijloace de exprimare a *simțului de pierdere (sense of loss)*, precum *disbelief, anger, concern, I say from my heart*, dar acestea sunt doar mijloace verbale care nu redau starea ei adevărată. Expresia feței reginei e nemișcată, fapt care vorbește despre valoarea falsă a cuvintelor pronunțate.

Referințe:

1. COSMOVICI, A. *Psihologie Generală*. Iași: Polirom, 1996. 256 p. [Accesat: 16.03.2015] Disponibil: www.scribd.com/doc/215437392/

2. ЛАРИНА, Т.В. *Категория вежливости и стиль коммуникации. Сопоставление английских и русских лингво-культурных традиций.* Москва: Рукописные памятники древней Руси, 2009. 512 с. ISBN 978-5-9551-0297-9.
3. *The Queen.* [Accesat: 3. 05.2016] Disponibil: <http://putlocker.is/watch-the-queen-2006-online-free-putlocker.html>